

Dr. MUHAMMED GÖÇGÜN

**İDARİ İŞLEMİN
KONU UNSURU**

İÇİNDEKİLER

TAKDİM	VII
ÖNSÖZ	IX
İÇİNDEKİLER	XIII
KISALTMALAR	XXI
GİRİŞ	1

Birinci Bölüm

İdari İşlem, İdari İşlemin Özellikleri ve Konu Unsuru

I. Hukuki İşlem	7
A. Hukuki İşlemin Tanımı ve Kurucu Unsurları	7
B. Hukuki İşlemin Geçerlilik Şartları	8
II. İdari İşlem	9
A. İdari İşlemin Tanımı	9
B. İdari İşlemin Unsurları	11
1. İdari İşlemin Unsurlarının Tasnifi ve Yasal Düzenlemeler ...	11
2. Yetki Unsuru	13
3. Şekil Unsuru	15

a. Yazılılık	16
b. Gerekçe	17
c. Esasa Etkili Şekil Sakatlığı	17
4. Maksat Unsuru.....	19
5. Sebep Unsuru	20
6. Konu Unsuru	23
a. Konu Unsurunun Tanımı.....	23
b. Konu Unsurunun Özellikleri.....	24
aa. İdari İşlemin Doğuracağı Sonucun Meşru Olması ...	24
bb. İdari İşlemin Doğuracağı Sonucun İmkansız Olmaması	26
III. Konu Unsuruyla İlişkisi Bakımından İdari İşlemin Özellikleri	27
A. İcrailik.....	27
1. İcrailiğin Tanımı.....	27
2. İcrai Olmayan İşlemler.....	32
B. İdari İşleve İlişkin Olma	34
1. İdari İşlevin Tanımı	34
2. İdari İşlevin Konusu	37
3. İdari İşlev ve Kamu Yararı	38
4. İdari İşlev ve Kamu Gücü Ayrıcalıkları.....	39
C. Hukuka Uygunluk Karinesinden Yararlanma.....	40
1. Hukuka Uygunluk Karinesinin Tanımı	40
2. Karinenin Doğurduğu Hukuki Sonuç	41
3. Karinenin Sona Ermesi	44
D. Tek Yanlılık.....	49

İkinci Bölüm

İdari İşlemin Konu Unsurunun Belirlenmesi

I. Yürütme Organının İşlemlerinde Konu Unsurunun Anayasa ile Sınırlandırılması.....	51

II. Konu Unsurunun Yasama Organı Tarafından Belirlenmesi.....	53
A. Yasama Fonksiyonunun Niteliği.....	54
B. Yasama Yetkisinin Özellikleri	55
1. Genellik.....	55
2. Aslilik	57
3. Devredilmezlik	59
C. Yasama İşlemleri	63
1. Kanun.....	63
a. Maddi Anlamda Kanun	64
b. Şekli Anlamda Kanun	66
2. Parlamento Kararı.....	68
3. Yasama Organının İdari İşlev Kapsamındaki İşlemleri	70
D. Yasama Organının Düzenleme Yetkisinin Sınırı.....	76
1. Düzenleme Yetkisinin Kuvvetler Ayrılığı İlkesi Uyarınca Sınırlanması.....	76
a. Kuvvetler Ayrılığı İlkesinin Tanımı.....	76
b. 1982 Anayasası'nda Kuvvetler Ayrılığı	77
c. Kuvvetler Ayrılığı ve İdare Hukuku	78
d. Yasama Organının Kanun Yoluyla İdarenin Düzenleme Alanına Müdahalesi.....	79
2. Düzenleme Yetkisinin Normlar Hiyerarşisi Uyarınca Sınırlanması.....	85
E. Birel İşlemin Konu Unsurunun Belirlenmesi	87
1. Birel İşlemin Konu Unsurunun Belirlenmesinde Bağlı Yetki	87
2. Bağlı Yetkinin Tanımı	87
3. İdarenin Bağlı Yetki İçinde Olduğu Konular	88
a. Anayasa Uyarınca İdarenin Bağlı Yetki İçinde Olduğu Konular	89
b. İdarenin Bağlı Yetki Kullanmasını Öngören Yasal Düzenlemeler	91
aa. İdari Yaptırım Öngören Yasal Düzenlemeler.....	91

bb. İdareye Yönelik Emredici Hüküm İçeren Yasal Düzenlemeler.....	92
cc. İdari Bir Usule İlişkin Yasal Düzenlemeler	93
dd. İdari İşleme İlişkin Alt ve Üst Sınır Koyan Yasal Düzenlemeler.....	95
F. Düzenleyici İşlemin Konu Unsurunun Belirlenmesi	96
III. Konu Unsurunun İdare Tarafından Belirlenmesi	98
A. Konu Unsurunun Belirlenmesinde İdarenin Düzenleme Yetkisi	98
1. Düzenleme Yetkisinin Tanımı	98
2. Düzenleme Yetkisinin Kaynağı	100
3. Düzenleme Yetkisinin İdarenin Kanuniliği İlkesi Uyarınca Kullanılması	102
a. İdarenin Kanuniliği İlkesinin Tanımı.....	102
b. Düzenleme Yetkisinin Ancak Daha Önce Kanunla Düzenlenmiş Bir Alanda Kullanılabilmesi	106
c. Düzenleme Yetkisinin Kullanılacağı Alanın Kanun Tarafından Sınırlanmış Olması	111
aa. Anayasa'da Kanunla Düzenlenmesi Öngörülen Konular	111
aaa. Kanunda Temel İlkelere Yer Verilerek Çerçevenin Çizilmesi.....	114
aaaa. Temel İlkelere Kanunda Yer Verilmesi ...	116
i. Kamu Görevlilerine İlişkin Konular	117
ii. İdari Teşkilata İlişkin Konular	123
bbbb. Çerçevenin Kanunla Çizilmesi.....	127
i. Kamu Görevlilerine İlişkin Konular	128
ii. İdari Teşkilata İlişkin Konular	131
iii. Kamu Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Konular	133
bbb. Uzmanlık Gerektiren ve Teknik Konuların İdareye Bırakılması.....	136
aaaa. Kamu Görevlilerine İlişkin Konular	138

ccc. Kamu Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Konular	141
ddd. İdarenin Hızlı Karar Alması Gereken Konular	143
bb. Anayasa Uyarınca Kanunla Yapılması Zorunlu Düzenlemeler.....	146
aaa. Kişisel Verilerin İşlenmesi.....	150
bbb. Ceza ve Ceza Yerine Geçen Güvenlik Tedbirlerinin Konulması.....	151
ccc. Malî Yükümlülüklerin Konulması, Değiştirilmesi ve Kaldırılması.....	152
ddd. Türk Vatandaşlığının Kazanılması ve Kaybedilmesi	156
eee. Merkezi Yönetime İdari Vesayet Yetkisi Tanınması	157
cc. Anayasa'da Kanunla Düzenlenmesi Öngörülme-yen Konular	163
4. Düzenleme Yetkisinin Sınırı.....	165
a. Düzenleme Yetkisinin Normlar Hiyerarşisi Uyarınca Sınırlanması.....	165
aa. Normlar Hiyerarşisi.....	165
bb. Düzenleyici İşlemin Üst Norma Aykırılığı	167
aaa. Düzenleyici İşlemin Kanuna Aykırılığı	168
aaaa. Kanun Hükmüne Açıkça Aykırı Düzenleme Yapılması	168
bbbbb. Kanunun Kapsamının Genişletilmesi ...	170
cccc. Kanunun Kapsamının Daraltılması	170
dddd. Kanunun Amacına Aykırı Düzenleme Yapılması.....	173
bbb. Düzenleyici İşlemin Diğer Bir Düzenleyici İşleme Aykırılığı.....	175
b. Düzenleme Yetkisinin Kuvvetler Ayrılığı İlkesi Uyarınca Sınırlanması.....	177
B. Konu Unsurunun Belirlenmesinde İdarenin Takdir Yetkisi	180
1. Takdir Yetkisinin Tanımı.....	180
2. Takdir Yetkisinin Gerekliliği.....	182

3. Takdir Yetkisinin Sınırı	184
4. Konu Unsurunda Takdir Yetkisi.....	187
a. Genel Olarak.....	187
b. Konu Unsurunda Takdir Yetkisinin Görünüş Biçimleri	190
aa. İdareye Farklı Seçenekler Arasında Tercih Hakkı Tanınması.....	190
bb. Belirsiz Kavramların İdare Tarafından Somutlaştırılması	191
cc. İdarenin Mevzuatta Belirlenen Alt ve Üst Sınırlar Arasında İşlem Tesis Etmesi	192

Üçüncü Bölüm

Konu Unsuru Yönünden Hukuka Uygunluğu Sağlayan Temel İlkeler

I. EŞİTLİK.....	195
A. Eşitlik İlkesi	195
B. Mutlak ve Nispî Eşitlik Anlayışları	199
1. Mutlak Eşitlik.....	199
2. Nispî Eşitlik	200
C. Eşitlik İlkesinin Uygulanma Biçimleri	201
1. Aynı Hukuki Durumdakilerin Aynı Kurallara Tabi Olması.....	201
2. Aynı Hukuki Durumdakilere Aynı Muamelede Bulunulması	210
3. Tarafsızlık	213
4. Fırsat Eşitliğinin Sağlanması.....	224
II. HUKUKİ GÜVENLİK.....	226
A. Hukuki Güvenlik İlkesi.....	226
B. Hukuki Güvenlik İlkesinin Unsurları.....	230
1. İdari İstikrar	231

---

a. İdari İstikrarın Tanımı.....	231
b. İdari Teamüllerin İdari İstikrarın Oluşmasındaki Yeri.....	233
c. İdari İşlemin Geri Alınmasında İdari İstikrar İlkesi.....	244
2. Öngörülebilirlik ve Belirlilik	248
a. Öngörülebilirlik.....	248
b. Belirlilik.....	252
c. Öngörülebilirlik ve Belirlilik Arasındaki İlişki	257
3. Geriye Yürümezlik.....	261
a. Kanunların Geriye Yürümezliği	262
b. İdari İşlemlerin Geriye Yürümezliği.....	266
aa. Geriye Yürümezlik Bakımından Kanun ve İdari İşlem İlişkisi	267
bb. Danıştay Kararlarında İdari İşlemin Geriye Yürümezliği	270
cc. İdari İşlemin Geriye Yürümezliği Kuralının İstisnaları.....	273
C. Hukuki Güvenliğin Sağlanması Amacıyla Uygulanan İlkeler ..	275
1. Kazanılmış Hakların Korunması.....	275
a. Kazanılmış Hakkın Tanımı.....	275
b. Kazanılmış Hakkın Doğması İçin Gereken Şartlar	278
aa. İşlemin Kişisel ve Somut Nitelikte Olması.....	278
bb. İşlem Sonucu Elde Edilen Hakkın Tüm Sonuçlarıyla Tamamlanmış Olması.....	280
cc. İşlemin Hukuka Uygun Olması.....	283
c. Kazanılmış Hak Doğurmayacak İşlemler	284
d. Kazanılmış Hakların Korunmasının Gerekliliği	286
2. Haklı Beklentilerin Karşlanması.....	293
a. Haklı Beklentinin Tanımı.....	293
b. Haklı Beklentilerin Karşlanması'nın Gerekliliği.....	295
c. Haklı Beklentilerin Karşlanmasında Geçiş Hükümlerinin Önemi	300
III. ÖLÇÜLÜLÜK	302

A. Ölçülülük İlkesi.....	302
B. 1982 Anayasası'nda Ölçülülük İlkesi	306
C. Ölçülülük İlkesinin Unsurları	308
1. Elverişlilik	310
2. Gereklilik	312
3. Orantılılık	315
D. İdari İşlemlerde Ölçülülük İlkesi	318
SONUÇ	323
KAYNAKÇA	331